

A FIJAK legújabb válsága

1981. március 14-én a magyar irodalmi és politikai hetilapban, az Élet és Irodalomban rövid közlemény jelentette be, hogy a Magyar Írók Szövetségének Titkársága a Művelődésügyi Minisztériummal egyetértésben március 11-i hatállyal felfüggesztette a Fiatal Írók József Attila Körét. « A Vezetőség többsége a Körnek olyan funkciókat kívánt biztosítani, amelyek ellentétesek az Írószövetség alapszabályával és a FIJAK működési szabályzatával » — szöveg az indoklás.

A FIJAK a fiatal írók szakmai és érdekvédelmi szervezete az Írószövetség keretein belül. Munkáját a tagság által választott kilenc tagú vezetőség irányítja az Írószövetség Titkárságának felügyelete és ellenőrzése alatt. 1973-ban jött létre, 1981. márciusában 132 harmincöt éven aluli irodalmárt, író, kritikust, műfordítót tömörített magában. Megalkotói azt a szerepet szánták neki, hogy a hatvanas évek végétől pályára lépő, szokatlanul nagy tömegű, új írónemzedék beilleszkedését segítse az irodalmi életbe. A Kör nem egyszerűen irodalompolitikai gondoskodás terméke, a pályakezdők joggal érezhették létrejöttükor, hogy kiharcolták ezt az eredményt. Az irodalompolitikai szempontok jellemzésére azonban mindenképpen alkalmasnak látszanak az Írószövetség akkori elnökének, Darvas Józsefnek szavai: « A FIJAK-ot azért hoztuk létre, hogy ne történjék semmi. »

* Budapesti szerző álneve.

A FIJAK története tulajdonképpen válságok története. Amit épp elég világosan jelez az a tény is, hogy bár alapszabálya szerint kétévenként választ vezetőséget, ezt kilépések és lemondások miatt többnyire mandátumának lejártja előtt újra kellett választani, vagy ki kellett egészíteni. A legújabb eseményeket mégis kiemelkedő jelentőségűnek kell tartanunk, hiszen első ízben került sor a Kör felfüggesztésére. S ha hasonló adminisztratív lépésre keresünk példát a magyar irodalmi életben, egészen 1957. január 18-ig kell visszamennünk, amikor a Belügyminisztérium, válaszul az íróknak « Gond és Hitvallás » címen megfogalmazott, a forradalom céljai mellett hitet tevő nyilatkozatára, rendeleti úton felfüggesztette az Írószövetséget.

A FIJAK alapvető, belső ellentmondása abban van, hogy létrejött ugyan egy szervezeti keret, hiányoznak azonban a Kör önállóságához szükséges minimális feltételek is. Hogy nem lehet itt semmit csinálni, ezt nem volt nehéz felismernie azoknak a fiatal íróknak, akik időről időre megpróbálták életet lehelni bele. Amíg azonban a következtetéseket csupán egyénileg és meglehetősen egyoldalúan vonták le — amennyiben visszavonultak — a FIJAK válsága nem nyilvánulhatott meg másban, mint az egymást követő vezetőségek válságában. Ez a legújabb válság ebből a szempontból is rendhagyó.

A felfüggesztés közvetlen előtörténete az 1980 októberében Szentendrén, « A fiatal irodalom helyzete » címmel megrendezett konferencián kezdődik. Ezen a kétnapos, forró hangulatú vitán szűken vett szakmai kérdésekről kevés szó esett. Annál több a kulturális élet problémáiról, a politikáról. A jelenlévő irodalmi funkcionáriusok már az 56-os Petőfi Kör szellemét látták feltámadni. Bőven előkerültek ugyanis kínos kérdések: az irodalmi életbe történő adminisztratív beavatkozás durva példái, az ötvenes évek, Nagy Imre kivégzése, Kádár János 56-os szerepe, a magyar kisebbség helyzete a szomszédos országokban, Aczél György felelőssége a kultúrpolitika alakításában, stb. A fiatal írók váratlanul rendkívül egységesnek és elszántnak mutatták magukat a lényeges dolgokban. Az előadások és hozzászólások egyér-

telművé tették, a legújabb nemzedék nem óhajtja bevenni azt a maszlagot, hogy az írók dolga a művek megalkotása, a politika meg a profi politikusokra tartozik. Határozottan kinyilvánították, hogy a köz ügyeivel való foglalkozást állampolgári joguknak és kötelességüknek tartják, amit az írói felelősség csak súlyosbít. Egyetértettek abban, hogy az irodalmi életben lényeges változásokra van szükség, s ami saját területüket illeti, határozott lépésre szánták el magukat, hét pontban megfogalmazták, hogy melyek azok a legfontosabb feltételek, amelyek a FIJAK eredményes működéséhez elengedhetetlenek. A leglényegesebb pontok a Körnek folyóirat-alapítási, könyvkiadási, ösztöndíjalapítási jogot, önálló költségvetést követeltek. Valamint azt a jogot, hogy a FIJAK igénybe vehesse különböző társadalmi szervezetek és magánszemélyek anyagi támogatását.

Az Írószövetség Titkársága válaszolt a szentendrei követelésekre egy levélben, melyet a következő, 1981 januárjában megtartott taggyűlésen ismerhetett meg a Kör tagsága. Ebben a változások és a konstruktív együttműködés szükségességének hangoztatása mellett kevés konkrét elképzelés volt, ami konkrét volt benne, az inkább negatívum. Közölte, hogy a legfontosabb követeléseket nem látja teljesíthetőeknek, mivel a FIJAK számára követelt jogokkal maga az Írószövetség sem rendelkezik. A korábbi vezetőség kétéves mandátuma lejárt. Ezért a Kör új vezetőséget választott, melynek tagjai többségükben azok közül kerültek ki, akik a szentendrei konferencia főszereplői voltak. Tagjai: Csordás Gábor, Elek István, Kulcsár Szabó Ernő, Lezsák Sándor, Reményi József Tamás, Szilágyi Ákos, Tóth Erzsébet, Zalán Tibor, Zelei Miklós. A Kör titkára a vezetőség döntése alapján Szilágyi Ákos lett. A tagság megbízást adott az új vezetőségnek, hogy dolgozza ki most már részletekbe menően, a szentendrei konferencián, illetve a taggyűlésen felmerült gondolatok alapján, hogyan képzelhető el a Kör önállóságának, működőképességének, belső demokratizmusának megteremtése. Fogalmazza meg annak az új működési szabályzatnak a tervezetét, amely biztosítja az ehhez szükséges jogokat, kijelöli a megreformált Kör mozgásterét.

A vezetőség ezzel a munkával volt elfoglalva működésének szűk másfél hónapjában. Amíg szereplésének hatalmi szóval véget nem vetettek.

A felfüggesztés alapja egy, Aczél György PB tagnak, miniszterelnökhelyettesnek elküldött fogalmazvány volt, amelynek egy példányát tájékoztatás céljából a vezetőség Dobozy Imrének, az Írószövetség elnökének is átadta. A Tervezetet, amely a Kör következő időszakra szánt programját, illetve a megalkotandó új működési szabályzatot körvonalazta, Aczél György személyes kérésére készítették. Aczélnek e tájékoztatás állítólag a Politikai Bizottság üléséhez kellett, amelyen éppen a kulturális élet helyzetét tárgyalták meg. Ugyanebben az időben a Mozgó Világ és a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának elképzeléseiről is kért hasonló tájékoztatót. A FIJAK vezetősége március 11-én az Írószövetség titkársági ülésén kapott választ Tervezetére. Az ülés, amelyen részt vettek a Pártközpont és a Művelődésügyi Minisztérium irodalmi funkcionáriusai is, azzal kezdődött, hogy Dobozy Imre felolvasott egy ultimátumot. E szerint a Tervezetben foglaltak gyökeresen ellentétben állnak a FIJAK, illetve az Írószövetség alapszabályával, olyan funkciókat kívánnak biztosítani a Körnek, amelyek voltaképp egy második Írószövetség létrehozását jelentenék. Ezért a Titkárság a Művelődésügyi Minisztériummal egyetértésben felszólítja a FIJAK vezetőségét, fejezze ki egyértelmű igennel vagy nemmel válaszát: hajlandó-e elismerni az említett alapszabályokat és azok szellemében folytatni tevékenységét vagy sem. A vezetőség tagjainak azt a kérését, hogy legalább értelmezzék az elhangzottakat, Dobozy elutasította, mondván, hogy a kérdésben vitának nincs helye. Kaptak egy félórát, félrevonulhattak a szomszéd helyiségbe válaszuk eldöntésére.

A vezetőség a félóra leteltével felolvasott válaszában kijelentette, hogy ebben a formában nem látja megválaszolhatónak a kérdést. Hiszen lépései eddig egyetlen egy esetben sem sértették meg az alapszabályt. A szóban forgó Tervezet nem ultimátum, amit már az alcímében szereplő vázlat szó is jelez. Aczél György személyes kérésére készítette a vezetőség, s az Írószövetségnek csupán

tájékoztatás céljából küldte el. Dobozy ezt a választ elfogadhatatlannak minősítette, és felolvasta az előre megfogalmazott határozatot a FIJAK felfüggesztéséről. A vezetőségből a titkárság feltételeinek elfogadását egyedül Zelei Miklós költő javasolta, aki is az Írószövetség KISZ alapszervezetének titkára. Az Elet és Irodalom közleményében szereplő « többség » tehát őt leszámítva valójában a teljes vezetőséget jelenti. A felfüggesztés a Kör vezetőségének és tagságának mindennemű szervezeti tevékenységét törvényen kívül helyezte. Lehetetlenné tette például a következő hónapra már csaknem teljesen előkészített « Munkások a művekben — művek a munkások között » című irodalmi konferencia megtartását Pécsen.

A vezetőség nevezetes Tervezetében a korábbiakhoz képest két lényeges új elem volt, amelyre a második Írószövetség megteremtésére tett kísérlet vádját alapozhatták az illetékesek. Az új működési szabályzat elképzelésük szerint nem tartalmazta volna a harmincöt éves korhatárt. Elvileg tehát fennállt a lehetőség, hogy akár idősebb írószövetségi tagok is átlépjenek a Körbe, ha kedvük úgy hozza. A Tervezet azonban ezzel a lehetőséggel nem számolt, a szerzők a korhatár eltörlése ellenére is elsősorban a pályakezdők irodalmi szervezetének szánták a Kört. Ez a következetlenség valószínűleg abból ered, hogy a Tervezet eleve kompromisszum volt a vágyak és a megkísérelhetőnek ítélt törekvések között. A korhatár eltörlésével jelezni szerette volna, hogy az irodalmat minőségi szempontok szerint óhajtja megszervezni, az irodalmi élet hasonló művészi szemléletű és törekvésű alkotókból álló csoportok spontán módon alakuló vállalkozásának szeretné látni. Az irodalom szervezeti rendszerének egy csapásra történő radikális átalakításával azonban végképp nem állhatott elő, noha tudta, hogy elképzelései megvalósításához az egész irodalmi életben gyökeres változásokra lenne szükség. Talán nem is ezt a következetlenséget, hanem inkább azt kellene firtatni, hogyan merészelt ennyit is követelni. Talán abban reménykedett, hogy amit a nagy egész nem kaphat meg, azt kísérletként, kiváltsággként megkaphatja az egész egy része. S a megreformált FIJAK majd hatékonyabban fejt-

heti ki ösztönző hatását az irodalmi élet egészének demokratizálására. Vagy egyszerűen vitte a lendület. Fehéren és feketén maga akart bizonytságot arról, hogy mit lehet elérni és mit nem. Nem akarta már előre beépíteni lépéseibe a várható közegellenállást. Talán arra gondolt: sokat kell követelni, hogy legalább valami elérhető legyen.

A másik újítás a Kör függőségén próbált lazítani. A jövőben nem az Írószövetség Titkárságának, hanem közvetlenül a Művelődésügyi Minisztériumnak az irányítása alá tartozott volna a FIJAK. Ez a függőségek rendszerében jogilag valóban az Írószövetséggel megegyező státuszt eredményezett volna a Kör számára, hiszen az Írószövetség is a Művelődésügyi Minisztérium irányítása alá tartozik. A Titkárság ultimátuma a veszélyt pontosan érzékelt. A kérdés azonban nem az, hogy jogos volt-e a második Írószövetség megteremtésére tett kísérlet vádja. Ha kifejezetten nem is volt benne a szövegben, egy ilyen értelmezés lehetőségét kétségtelenül magában rejtette. Hanem az, hogy bármi lett legyen is a Tervezetben, miért választották az illetékesek a probléma megoldásának ezt a « radikális » módját. Hiszen a vezetőség az ultimátumra adott válaszában is nyilvánvalóvá tette — ha addig félreérthető lett volna —, hogy a Tervezetét a tárgyalási folyamat részének tekinti, vitaalapnak és nem ultimátumnak. Hogy ki és mi van a döntés mögött, erre a kérdésre pontos választ adni ma sem igen lehet. A szállongó hírek és találgatások talán csak abban közösek, hogy a döntés mögött a kultúrpolitikát irányítók jelentős véleménykülönbségét sejtik. Vannak, akik az írószövetségi és miniszteriális tisztviselők elhamarkodott lépésének látják a döntést. Valószínűbb azonban, hogy egyetlen akarat gördült végig — ha nehézkesen is — az apparátuson.

Röviddel a felfüggesztést követően összehívta a Titkárság a Választmányt. Azt a választott testületet, amelynek feladata két kongresszus közötti időszakban az Írószövetség irányítása. Amikor a felfüggesztést kimondó ülésen a FIJAK vezetősége kijelentette, hogy véleménye szerint egy ilyen jelentőségű kérdésben a Választmány lenne illetékes dönteni, s ha a Titkárság nem így gon-

dolja, majd igyekeznek gondoskodni róla, hogy maguk a Választmány tagjai kezdeményezzék a testület összehívását, Tóth Dezső leszögezte, hogy amíg ehhez a Titkárság hozzájárulása kell, addig ebben a kérdésben nem lesz összehívva a Választmány. Hogy meglepetésre gyorsan összehívták, valószínűleg annak köszönhető, hogy belátták, mégiscsak jobb lesz, ha ők gondoskodnak a választmányi tagok helyes tájékoztatásáról és orientálásáról.

A választmányi ülés felszólalói — egy-két kivétellel — helytelenítették a Titkárság lépését. Testületüket ért sérelemnek látták, hogy a Titkárság megkérdezésük nélkül hozta meg a döntést. A felelős vezetők azonban a félreértéseket eloszlatandó, közölték a tagsággal, mielőtt az elégedetlenség valami kézzelfogható eredményre vezetett volna, nem azért hívták őket össze, hogy itt most utólag szavazzanak a döntésről, csupán tájékoztatni kívánták őket a FIJAK helyzetéről, s a kibontakozás lehetőségeiről kellene beszélni. A Választmány ezt némi morgás után tudomásul vette. Az eszmecsere végül is azzal zárult, hogy a Titkárság a következő hetekben ki fogja dolgozni a FIJAK újjászervezésének irányelveit, s azt majd a legközelebbi választmányi ülés elé terjeszti. Ahol a FIJAK vezetőségét is meghallgatják. Néhányan ugyanis kifogásolták, hogy nincsenek jelen a FIJAK képviselői, amikor róluk tárgyalnak.

A vezetőség magatartását a felfüggesztést követően lényegében a passzivitás jellemezte. Várták a Titkárság újabb lépéseit, amelyekre ismét reagálniuk kell. Ez a passzivitás logikusan következett korábbi aktivitásuk természetéből. Amikor januárban elvállalták a Kör vezetését, a belülről gyakorolt kritikának, a keretek folyamatos tágításának, a belső reformok politikájának útját vállalták. A felfüggesztés ezt az utat — bizonytalan időre — egyértelműen lezárta. Az általánosabb érvényű magyarázat azonban véleményem szerint a magyar irótársadalom helyzetében van. Sem a FIJAK-on belül, sem az Írószövetség tagságában nincsenek jelentős számban írók, akiknek olvan mondanivalója lenne, ami megéri, hogy kockáztassák, netán elveszítsék a hivatalos keretek nyújtotta lehetőségeket.

A vezetőség várakozó magatartásának konkrétobb oka, hogy úgy érezhették, viszonylag kedvező pozícióban várják a további fejleményeket. A felfüggesztés korántsem az utolsó szó ebben a vitában. Az irodalompolitikusok újjá akarják szervezni a Kört, s ezt aligha tudják megcsinálni az ő közreműködésük nélkül. Arra fognak kényszerülni, hogy ismét velük üljenek le tárgyalni. Ezen a ponton éppen időszerű felvetni a kérdést, miért a Kört függesztették fel az illetékesek, amikor csupán a « vezetőség többségé »-vel volt bajuk. A magyarázat egyszerű. A FIJAK alapszabálya tartalmaz egy olyan kitétele, amelynek értelmében a Titkárságnak joga van felfüggeszteni a Kör működését, ha annak tevékenysége az alapszabályba ütközik. A Kört felfüggeszteni még mindig könnyebb volt, mint megszabadulni a nem kívánatos vezetőségtől. Az utóbbihoz ugyanis össze kellett volna hívni a taggyűlést. S afelől nem lehetett kétsége a Titkárságnak, hogy kedvéért a vezetőség eltávolítását a tagság nem szavazza meg. Más kérdés, hogy a felfüggesztés is jogtalan volt. Hiszen egy fogalmazvány elkészítésében látta az alapszabály megsértését. Márpedig nincs olyan alapszabály, amely eleve alapszabályellenesnek minősítené a megreformálására vonatkozó elképzelések kidolgozását, s a FIJAK-é sem volt az. A vezetőség kezdetben azon az állásponton volt, hogy mivel a felfüggesztés formailag is jogtalan volt, és semmiképpen sem tárgyalási készségének hiánya juttatta a Kört ebbe a helyzetbe, a válság felszámolásában való közreműködésének, bármiféle tartalmi kérdéstről folyó tárgyalásának feltétele a felfüggesztés érvénytelenítése.

Rövid néhány hét alatt kiderült, hogy valóban nem fog menni az újjászervezés a FIJAK vezetősége nélkül. Hogy a Titkárság mire számított, milyen lovakat próbált közben megnyergelni, egészen pontosan nem tudható. A későbbiekből azonban ismeretes a KISZ alapszervezet vezetőségének egy akciója. Levélben kérték Aczél Györgytől, mint az Állami Ifjúsági Bizottság elnökétől, az alapszervezetüket ért sérelem jogorvoslását. Az történt ugyanis, hogy az illetékesek elfelejtették megkérdezni a KISZ véleményét a felfüggesztés ügyében. Márpedig az

Ifjúsági Törvény kimondja, hogy minden döntés előtt, amely az ifjúságra vonatkozik, meg kell kérdezni az ifjúsági szervezet véleményét is, a megkérdezésük nélkül hozott döntés érvénytelen. A március 11-i döntés tehát jogi szempontból duplán érvénytelen. Egyrészt azért, mert a Kör, illetve vezetőségének tevékenysége nem sértette meg az alapszabályokat. Másrészt pedig azért, mert a KISZ véleményének megkérdezése nélkül hozták meg. Aczél György válaszlevelében megnyugtatta a KISZ vezetőket, a FIJAK ügyét rövidesen rendezni fogják.

Néhány hetes tapogatózás, készülődés után az Írószövetség Titkársága valóban felvette a kapcsolatot a FIJAK vezetőségével. Meglehetősen különös módon. A titkársági ülésre, amelynek tárgya a válság megoldása, a FIJAK újjászervezésének kérdése volt, Kulcsár Szabó Ernőt és Szilágyi Ákost délelőtt 9-re, Csordás Gábort, Reményi József Tamást és Tóth Erzsébetet 11 órára hívták, Elek Istvánnak, Lezsák Sándornak és Zalán Tibornak nem küldtek meghívót. Mivel Szilágyiék nem voltak hajlandók addig érdemben tárgyalni a javaslatokról, amíg a Titkárság a vezetőség egy részét kizárja, Dobozyék beadták a derekukat, és 11 órától az elérhető közelben tartózkodó Elek és Zalán is csatlakozhatott a többiekhez. Az eljárást aztán azzal próbálták mentesíteni, hogy nem hivatalos tárgyalásról van szó, a vezetőség mint jogi személy nem létezik, csupán mint magánembereket szerették volna megkérdezni a volt vezetőség néhány tagját, hogy mi a véleménye arról a kibontakozási tervről, amelyet a Titkárság kidolgozott. Egy elszólásból aztán kiderült, hogy « Dobozy elvtárs úgy gondolta, azokat, akik demagógabbnak bizonyultak, nem hívja meg ».

A Titkárság elképzelése a kibontakozásra az volt, hogy az általa kidolgozott alapelveket a Kör újjászervezésére a Választmány elé viszi, s a választmányi határozat után kérdezi meg a FIJAK vezetőségét, hogy hajlandó-e az ott elfogadott elvek alapján részt venni a FIJAK újjászervezésben. S ha a vezetőség elfogadja a választmányi határozatot, a Titkárság érvényteleníti a felfüggesztést, és létrehozna egy bizottságot a Minisztérium, a Titkárság a KISZ és a FIJAK vezetőségének képviselőiből,

amelynek feladata lesz a FIJAK új működési szabályzatának kidolgozása. Ezzel az előzetes megbeszéléssel tehát azt szerették volna biztosítani maguknak, hogy olyan tervet vigyenek a Választmány elé, amit feltehetőleg majd a vezetőség is, pontosabban legalább egy része elfogad az együttműködés alapjának. A vita végül is valamiféle megegyezés kialakíthatóságának reményében ért véget. A Titkárság által javasolt alapelveket módosításokkal elfogadhatónak látta a vezetőség. De továbbra is hangoztatta, hogy a felfüggesztésért őt felelősség nem terheli, éppen ezért nem hajlandó elfogadni a visszavonás előfeltételekhez kötését.

A választmányi ülésen, ahol már jelen lehetett a vezetőség képviselőjében Szilágyi Ákos és Hideg Antal (a Zelei távollétében megbízott KISZ titkár), néhány kisebb módosítással elfogadták a Titkárság javaslatát. Disszónás mozzanat itt is akadt. Szilágyi a kérdésekre válaszolva elmondta, hogyan látja a felfüggesztés történetét a vezetőség, amire Tóth Dezső művelődésügyi miniszterhelyettes, magából kikelve lehordta, úgy állítva be, mintha valami korábbi megegyezést szegett volna meg a történetek felelevenítésével, s a felügyeleti szervek felelősségének felvetésével. Azon a bizonyos előzetes megbeszélésen visszatérő szólam volt, hogy « most már ne bolygassuk a múltat, ne firtassuk a történetek felelősségét, előre nézzünk, a kibontakozás útján-módján gondolkozunk ». A vezetőség azonban nem hagyott kétséget afelől, hogy elengedhetetlennek látja az önkritikát a felfüggesztést kimondó szervek részéről. Az előzetes vita eredményeként a Választmány elé vitt javaslat e tekintetben jelentős haladás volt. Amíg a FIJAK vezetőségének felelősségét csupán bizonyos meggondolatlanságban látta, addig hosszabban szólt a másik félről. A kulturális élet « súlyos problémáit », az irodalmi élet működési zavarait, az Írószövetség Titkárságának munkájában mutatkozó « hiányosságokat » említette a válság kialakulásának okai között. A július 9-i választmányi ülést követően került sor a Titkárság és a Vezetőség hivatalos találkozására, amelynek végén Csák Gyula bejelentette a felfüggesztés

érvénytelenítését, és megalakult a működési szabályzatot előkészítő bizottság.

Éles vita folyt a közlemény szövegéről, amelyben majd a Titkárság bejelenti a felfüggesztés érvénytelenítését. Az elfogadott szöveg a diplomáciai általánosságok nyelvén érintette a felelősséget, a választmányi határozat megfelelő passzusát átvéve. A március 11-i közlemény szövegével összehasonlítva legalább enyhe mentegetőzésnek hatott. Kifejezte annak a kompromisszumnak a szellemét, melynek értelmében a vezetőség tudomásul veszi, hogy Magyarországon nem szokták a téves politikai döntésekért a felelősséget nyilvánosan vállalni, s erre az irodalompolitikai irányítás sem képes. Nem ragaszkodik tehát ahhoz a korábbi követeléséhez, hogy a felfüggesztést kimondó szervek vállalják nyilvánosan az önkritikát. A funkcionáriusok meg magánhasználatra, halkán elismerik, hogy hát igen, lehetett volna ezt talán másképp is.

A Titkárság eztán mégsem azt a szöveget jelentette meg az Élet és Irodalom augusztus 8-i számában, amelyben a felek megegyeztek. A megjelent közlemény már csupán a tényeket említi meg. A Választmány irányelveket fogadott el, s a Művelődésügyi Minisztérium jóváhagyta, hogy a FIJAK a választmányi határozat szellemében újítsa fel működését. Nyilván közbeszólt még valaki, aki úgy ítélte meg, hogy a megfogalmazásában részt vett funkcionáriusok nem képviselték elég következetesen a szocialista kultúrpolitika érdekeit. Ha kétségei lettek volna, ez a kis incidens is figyelmeztethette a vezetőséget, hogy a meccsen, ahova ismét beszállt, ezután sem őrzik majd különös gonddal a játék tisztaságát.

A válságot a november végén megrendezett taggyűlés zárta le, ahol a tagság a januári választást követően először találkozhatott a vezetőségével, és megismerkedhetett végre részletesen az elmúlt hónapok történetével. A hosszú küzdelem eredménye ma már nagyjából felmérhető. Heteken át tartó viták során a korábban említett bizottság — amelyben Elek, Reményi és Szilágyi képviselte a vezetőséget — elkészítette az új működési szabályzat tervezetét, és ezt most a tagság is elfogadta. Megbomlott azonban a harc végére a vezetőség úgynevezett többségé-

nek egysége. Kulcsár Szabó Ernő, Tóth Erzsébet és Zalán Tibor ezen a taggyűlésen kiváltak a vezetőségből, úgy ítélve meg a helyzetet, hogy a megegyezés biztosította jogok és lehetőségek messze elmaradnak az eredetileg követeltektől. Tekintettel az elmúlt hónapok eseményeire, a vezetőség bizalmi szavazást kért maga ellen a taggyűlés végén. Mivel néhány szavazatot leszámítva a tagság egyértelműen kifejezte bizalmát irántuk, illetve az eddig folytatott politika iránt, a vezetőség többi tagja úgy döntött, hogy továbbra is vállalja a Kör irányítását. A kilépők helyére az 1982 februári taggyűlésen választanak új vezetői tagokat.

A létrejött kompromisszum leglényegesebb eredménye talán az, hogy a jövőben az alapvető jelentőségű kérdésekben (mint például a felfüggesztés, az éves program elfogadása, stb.) a Titkárság helyett az Írószövetség Választmánya illetékes a döntésben; a vezetőségnek joga van hozzá fellebbezni minden olyan kérdésben, amelyben a Titkársággal nem jut megegyezésre. Ennek biztosítására a Választmány és a FIJAK vezetősége állandóan képviseltetik magukat egymás ülésein. A korábbiakban kb. évi harmincezer forint volt az Írószövetség pénzéből a FIJAK számára felhasználható összeg. Ez most kb. százezer forintra emelkedik. Bizonyos társadalmi szervektől (KISZ, Művészeti Alap) eddig is kaphatott támogatást a FIJAK, a jövőben az ilyen jellegű pénzszerzési lehetőségek kibővülnek, mindennemű anyagi támogatást felhasználhat, amit a Művelődésügyi Minisztérium engedélyez. Közvetlenül a kezébe kap egy ösztöndíjat. (E díj fölött persze az állami vétó lehetősége ott van.) Évente tizenkét kötetből álló sorozatot indíthat valamelyik nagy könyvkiadónál. A köteteket társadalmi szerkesztőbizottság állítja össze, amelyben a FIJAK képviselőinek többsége lesz. Demokratikusabbá válik a titkár választása. Eddig a megválasztott vezetőség joga volt eldönteni, hogy ki legyen közülük a titkár, a jövőben ez is a taggyűlés feladata. Ez kevesebb lehetőséget ad a választás manipulálására. A korábbiakban többnyire a Titkárság befolyása alatt történt a választás, s gyakran már az előzetes megbeszélésen eldőlt a titkár személye. Teljesült

még néhány kisebb jelentőségű követelés. A jövőben elmarad a « fiatal » jelző, és a szervezet neve egyszerűen József Attila Kör lesz. (Aminek ugyan a korhatár eltörölésével együtt lett volna értelme.) Lehetősége lesz a JAK tagjainak, hogy hetente egyszer az Írószövetség helyiségeiben úgynevezett klubnap keretében találkozzanak, vita- és felolvasóesteket, stb. rendezzenek.

Az eredmény korántsem fényes. Önállóságról, független irodalmi vállalkozásokról szó sincs. A JAK minden moccanása továbbra is a központilag irányított és ellenőrzött intézményrendszer keretei között megy végbe. De talán a jövőben jobbak lesznek a feltételei, hogy tagsága érdekeit képviselje és megvédje, és lazább lesz a függősége az irányító szervektől. A leglényegesebb óhajok, vágyak, követelések nem teljesültek, az irodalompolitika kimondta a maga kategórikus nem-ét, mégis történt egy lépés hogy az íróársadalom saját igényeihez igazítsa az irodalmi életet.

(A Budapestről érkezett szöveget néhány ponton tömörítettük.)